

Olena Kolomytseva*

Doctor of Economic Sciences, Professor
Cherkasy State Technological University
18006, 460 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6769-0590>

Lidiia Vasylchenko

Doctor of Economic Sciences, Professor
Cherkasy State Technological University
18006, 460 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6262-6680>

Transformation of economic space of the region under the influence of marketing innovations

Abstract. The article is devoted to the study of the transformation of economic space of the region under the influence of marketing innovations, which is especially relevant in the conditions of modern challenges that change economic environment of Ukraine. In the context of globalisation and digitalisation of the economy, the regions are faced with the need to increase competitiveness, attract investments and intensify local development. Marketing innovations, such as the use of digital platforms, smart technologies and modern approaches to communications, contribute to the formation of new economic ties, increase the efficiency of resource use and create additional value.

At the same time, the development of economic space of the region requires the implementation of comprehensive strategies that integrate innovative marketing tools to intensify the business environment, improve infrastructure and develop human capital. This allows the regions to adapt to modern challenges, such as global competition, climatic change, technological shifts, as well as to specific conditions faced by Ukraine, in particular the functioning of the economy under martial law. In such circumstances, it is especially important to ensure sustainable economic growth, support local business, optimise the use of resources and attract investment, which requires the implementation of innovative marketing approaches that can intensify regional development, even in conditions of increased instability.

Thus, the study of the impact of marketing innovations on the transformation of regional economic space is important from both a scientific and practical point of view, since it contributes to the formation of theoretical foundations and the development of effective tools for regional development.

The purpose of the work was to analyse the impact of modern marketing tools, such as digital technologies, artificial intelligence and personalised strategies, on the formation of regional competitiveness and the intensification of cluster development.

The study uses an analytical method for systematising literary sources, a comparative method for studying the features of cluster development in different regions, as well as synthesis and generalisation methods for developing recommendations.

The article considers the development of economic space of the region, which depends on many factors, among which innovations and technologies, demographic changes and infrastructure play the key role. In particular, the implementation of the latest technologies changes the structure of economic space, contributing to the emergence of new industries and business models. The chronology of transformations of

*Corresponding author

economic space of the regions of Ukraine in 1991-2024 is investigated and key features of changes in each of these periods are determined. Particular attention is paid to the formation of integrated economic space, which is an important aspect of modern regional development. It is established that this process depends on the influence of a number of factors and faces numerous challenges that slow down its implementation.

The development of clusters, infrastructural integration, digitalisation and ecological component are among promising directions of the formation of integrated economic space. It is noted that the creation of sectoral and intersectoral clusters contributes to the integration of enterprises and organisations working in related fields. The development of a modern transport and logistics network ensures the connectivity of the region, uniting different territories into a single system. The use of digital technologies in the processes of economic space management increases the effectiveness of interaction between its entities, and the integration of environmental standards contributes to the formation of a sustainable economic space.

The role of marketing innovations in the transformation of economic space of the regions of Ukraine is considered. Examples of implementation of innovative approaches, including the activities of the Kharkiv IT cluster and the development of Lviv tourist brand, which illustrate positive impact of marketing innovations on regional economy, are given.

The impact of modern technologies on marketing strategies is investigated and an instrumental matrix for assessing the impact of marketing innovations on regional economic space is proposed. This matrix can be the basis for developing practical decisions aimed at stimulating regional development and ensuring sustainable economic growth. The results of the work demonstrate that innovative marketing strategies help to strengthen economic integration, develop industry clusters, create a favorable business environment and attract investment

Keywords: integrated economic space; clustering; digitalisation; regional marketing; marketing strategies

Олена Коломицева

Доктор економічних наук, професор
Черкаський державний технологічний університет
18006, бульв. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6769-0590>

Лідія Васильченко

Доктор економічних наук, професор
Черкаський державний технологічний університет
18006, бульв. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6262-6680>

Трансформація економічного простору регіону під впливом маркетингових інновацій

Анотація. Стаття присвячена дослідженню трансформації економічного простору регіону під впливом маркетингових інновацій, що є особливо актуальним в умовах сучасних викликів, які змінюють економічне середовище України. В умовах глобалізації та цифровізації економіки регіони стикаються з необхідністю підвищення конкурентоспроможності, залучення інвестицій та активізації локального розвитку. Маркетингові інновації, як-от використання цифрових платформ, смарт-технологій та сучасних підходів до побудови комунікацій, сприяють формуванню нових економічних зв'язків, підвищенню ефективності використання ресурсів і створенню додаткової вартості.

Водночас розвиток економічного простору регіону потребує впровадження комплексних стратегій, які інтегрують інноваційні маркетингові інструменти для активізації бізнес-середовища, вдосконалення інфраструктури та розвитку людського капіталу. Це дозволяє регіонам адаптуватися до сучасних викликів, таких як глобальна конкуренція, кліматичні зміни, технологічні зрушення, а також до специфічних умов, з якими стикається Україна, зокрема функціонування економіки в умовах

воєнного стану. У таких обставинах особливо важливо забезпечити стале економічне зростання, підтримку локального бізнесу, оптимізацію використання ресурсів та залучення інвестицій, що вимагає впровадження інноваційних маркетингових підходів, здатних активізувати регіональний розвиток навіть в умовах підвищеної нестабільності.

Таким чином, дослідження впливу маркетингових інновацій на трансформацію регіонального економічного простору є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки сприяє формуванню теоретичних основ і розробці ефективних інструментів для регіонального розвитку.

Метою роботи є аналіз впливу сучасних маркетингових інструментів, таких як цифрові технології, штучний інтелект і персоналізовані стратегії, на формування конкурентоспроможності регіонів та активізацію кластерного розвитку.

У дослідженні використано аналітичний метод для систематизації літературних джерел, порівняльний метод для вивчення особливостей кластерного розвитку в різних регіонах, а також методи синтезу та узагальнення для розробки рекомендацій.

У статті розглянуто розвиток економічного простору регіону, який залежить від багатьох факторів, серед яких ключову роль відіграють інновації та технології, демографічні зміни та інфраструктура. Зокрема, впровадження новітніх технологій змінює структуру економічного простору, сприяючи появі нових галузей і бізнес-моделей. Досліджено хронологію трансформацій економічного простору регіонів України в період 1991–2024 рр. і визначено ключові особливості змін у кожен із зазначених періодів. Особливу увагу приділено формуванню інтегрованого економічного простору, що є важливим аспектом сучасного регіонального розвитку. Встановлено, що цей процес залежить від впливу низки факторів і стикається з численними викликами, які уповільнюють його реалізацію.

Серед перспективних напрямів формування інтегрованого економічного простору визначено розвиток кластерів, інфраструктурну інтеграцію, цифровізацію та екологічну складову. Зазначено, що створення галузевих і міжгалузевих кластерів сприяє інтеграції підприємств та організацій, які працюють у суміжних сферах. Розвиток сучасної транспортної та логістичної мережі забезпечує зв'язність регіону, об'єднуючи різні території в єдину систему. Використання цифрових технологій у процесах управління економічним простором сприяє підвищенню ефективності взаємодії між його суб'єктами, а інтеграція екологічних стандартів – формуванню сталого економічного простору.

Розглянуто роль маркетингових інновацій у трансформації економічного простору регіонів України. Наведено приклади впровадження інноваційних підходів, зокрема діяльність Харківського ІТ-кластера та розвиток туристичного бренду Львова, які ілюструють позитивний вплив маркетингових інновацій на регіональну економіку.

Досліджено вплив сучасних технологій на маркетингові стратегії та запропоновано інструментальну матрицю для оцінювання впливу маркетингових інновацій на регіональний економічний простір. Ця матриця може стати основою для розробки практичних рішень, спрямованих на стимулювання регіонального розвитку та забезпечення сталого зростання економіки. Результати роботи демонструють, що інноваційні маркетингові стратегії сприяють зміцненню економічної інтеграції, розвитку галузевих кластерів, створенню сприятливого середовища для бізнесу та залученню інвестицій

Ключові слова: інтегрований економічний простір; кластеризація; цифровізація; регіональний маркетинг; маркетингові стратегії

Вступ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується динамічними змінами під впливом інноваційних технологій, які дедалі активніше інтегруються у різні аспекти суспільного життя. У цьому контексті маркетингові інновації виступають не лише інструментом адаптації бізнесу до нових умов, а й чинником трансформації економічного простору регіонів. Вони сприяють активізації економічної діяльності, підвищенню інвестиційної привабливості, формуванню регіональних брендів та інтеграції до глобальних економічних процесів. Особливо це актуально для України, де значна частина регіонів, попри виклики воєнного стану, прагне до інноваційного розвитку в умовах діджиталізації та глобальної конкуренції.

Аналіз літературних джерел, присвячених проблематиці дослідження, демонструє високий рівень зацікавленості цією темою серед науковців, експертів із регіонального розвитку та економістів. Умови воєнного стану, необхідність швидкого повоєнного відновлення та забезпечення стійкого економічного зростання створюють додаткові виклики, які потребують інноваційних підходів до економічної інтеграції. У цих умовах дослідники активно аналізують механізми просторового планування, галузевого співробітництва та залучення міжнародної підтримки для формування ефективного економічного середовища.

Зокрема, М. Melnyk *et al.* (2024) у своїх дослідженнях розглянули ключові аспекти формування інтегрованого економічного простору України в умовах війни та повоєнного відновлення. Вони охарактеризували інструменти економічної інтеграції, зокрема впровадження спеціальних податкових і митних режимів, розвиток галузевих кластерів та індустриальних парків. Автори визначили основні проблеми, які стримують розвиток кластерів, та запропонували шляхи їхнього посилення. Крім того, було ідентифіковано стримуючі чинники розробки комплексних планів просторового розвитку, серед яких недостатня експертна спроможність і фінансові ресурси. Особливий акцент зроблено на гармонізації просторового та стратегічного планування, а також залученні міжнародної підтримки для підвищення ефективності цих процесів.

О. Zakharova (2023) зосередила увагу на обґрунтуванні напрямків розвитку економічного простору регіонів України, які сприятимуть повоєнному відновленню економіки. Авторка систематизувала дев'ять ключових складових економічного простору, зокрема бізнес-середовище, людський капітал і природно-ресурсний потенціал. Також вона визначила стратегічні вектори стійкого відновлення регіонів, які включають інфраструктурний розвиток, інвестиції в інновації та енергоефективність.

Ya. Zhalilo *et al.* (2023) у своїй аналітичній доповіді розглянули територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій, зокрема в умовах повоєнного відновлення. Автори проаналізували світовий досвід і виділили ризики, пов'язані з впровадженням таких механізмів, наголошуючи на необхідності адаптації стратегій до специфіки різних типів територій.

G. Melnychenko & S. Vilous (2020) зосередилися на теоретичних аспектах розробки регіональних стратегій на основі інноваційної політики. Автори обґрунтували застосування технології Форсайт як інструменту прогнозування та виділили пріоритети розвитку, що базуються на інноваціях.

О. Esmanov *et al.* (2024) вивчали стратегії інноваційного розвитку територій як засобу підвищення їхньої конкурентоспроможності. Вони уточнили сутність стратегії смарт-спеціалізації, підкресливши її значення для створення конкурентних переваг та інноваційного зростання.

I. Tomashuk & I. Tomashuk (2023) дослідили стратегічні аспекти інноваційного розвитку територіальних громад, акцентуючи увагу на залученні громадян як основних стимуляторів економічної активності. Автори підкреслили важливість створення інноваційних центрів і парків, а також застосування SWOT-аналізу для стратегічного управління.

М. Kolesnyk *et al.* (2022) запропонували концептуальну модель маркетингової стратегії для розвитку інноваційної інфраструктури, яка забезпечує інтеграцію дослідницького, освітнього та виробничого потенціалу. Їхній підхід спрямований на посилення конкурентоспроможності регіонів через вдосконалення маркетингових рішень.

А. Otero-Ortega & А. Otero-Romero (2021) дослідили вплив маркетингових стратегій на територіальний розвиток. Автори проаналізували приклади застосування маркетингових інструментів у Латинській Америці, що дозволило ефективно реанімувати економіки після пандемії COVID-19.

Таким чином, сучасні дослідження охоплюють різні аспекти розвитку економічного простору регіонів, від інноваційного планування до маркетингових стратегій,

що створює багатовекторну основу для їх реалізації в умовах війни та повоєнного відновлення.

Мета дослідження полягає у виявленні впливу маркетингових інновацій на трансформацію економічного простору регіону, аналізі їхньої ролі у розвитку ключових складових економічного простору.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі впливу маркетингових інновацій на трансформацію економічного простору регіонів з акцентом на інтеграцію сучасних технологій у маркетингові стратегії. Запропоновано інструментальну матрицю для аналізу впливу маркетингових інновацій на регіональний економічний простір, яка може стати основою для розробки практичних рішень у сфері регіонального розвитку.

Дослідження є важливим внеском у теорію та практику регіонального маркетингу, оскільки окреслює перспективи трансформації економічного простору в умовах цифровізації, глобалізації та зростаючого значення інноваційних підходів у сучасному бізнес-середовищі.

Матеріали і методи

Дослідження трансформації економічного простору регіонів України під впливом маркетингових інновацій здійснювалося на основі всебічного аналізу наукових джерел, емпіричних даних та матеріалів, що висвітлюють хронологію розвитку економічного простору, його сучасні виклики та перспективи. У процесі роботи було виокремлено три ключові етапи: аналіз історичного розвитку економічного простору регіонів України, дослідження особливостей і перспектив формування інтегрованого економічного простору, а також оцінка впливу маркетингових інновацій на трансформаційні процеси в регіональній економіці.

Для досягнення наукових цілей застосовано низку методів, які забезпечили системний і комплексний підхід до вивчення проблематики. Аналітичний метод дав змогу систематизувати літературні джерела, що розкривають теоретичні й практичні аспекти трансформації економічного простору. Використання порівняльного методу сприяло вивченню особливостей кластерного розвитку у різних регіонах України. Методи синтезу та узагальнення забезпечили інтеграцію отриманих результатів та розробку рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності трансформаційних процесів шляхом впровадження маркетингових інновацій. Застосування зазначених методів дозволило досягти наукової мети, забезпечивши теоретичне узагальнення отриманих даних та формування нових підходів до розуміння ролі маркетингових інновацій у трансформації економічного простору регіонів України.

Теоретичні аспекти економічного простору регіону та перспективи формування інтегрованого економічного простору регіону

Економічний простір регіону є складним феноменом, який об'єднує територіальні, соціально-економічні, інфраструктурні й інституційні елементи. Його формування та розвиток залежать від багатьох факторів, включаючи природні ресурси, демографічний потенціал, інноваційну активність та політичну стабільність. Водночас інтеграція цих компонентів у єдиний економічний простір регіону є викликом, що потребує ефективних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення його цілісності та конкурентоспроможності.

Економічний простір регіону розглядається як система взаємодії економічних суб'єктів у межах певної території, де формуються специфічні умови для здійснення виробничої, комерційної та інноваційної діяльності. Економічний простір, як теоретична категорія, характеризується низкою ключових ознак, що визначають його структуру, функціональність і регулювання. Насамперед, економічний простір має чітко виражену територіальну структуру, яка поділяється на зони активності, залежно від концентрації економічної

діяльності. Такі зони включають промислові вузли, що спеціалізуються на виробництві матеріальних благ, аграрні території, орієнтовані на сільське господарство, та урбаністичні центри, які є осередками фінансових, адміністративних і культурних процесів (Kolomytseva, 2010). Територіальна структура є базою для формування регіональних стратегій розвитку та планування ресурсів.

Окрім територіальної складової, важливим аспектом є функціональна взаємодія між елементами економічного простору. Ця взаємодія забезпечується системою зв'язків, що включають обмін ресурсами, інформацією та капіталом. Завдяки такій динаміці економічний простір стає інтегрованою мережею, в якій кожен елемент виконує свою роль, створюючи синергетичний ефект для регіонального розвитку. Наприклад, транспортні магістралі сприяють ефективному переміщенню товарів, цифрові мережі забезпечують обмін інформацією, а фінансові установи гарантують доступ до капіталу, необхідного для інноваційного зростання.

Також важливою характеристикою економічного простору є його інституційна основа. Цей аспект передбачає наявність правових, соціальних і економічних інститутів, які встановлюють правила функціонування суб'єктів господарювання, регулюють їхні відносини та забезпечують стабільність економічного середовища. Інституційна складова охоплює систему державного управління, нормативно-правову базу, а також громадянські ініціативи, які можуть впливати на рівень довіри між учасниками економічних процесів (Bazylyuk & Bezpalko, 2017). У сукупності ці елементи визначають вектор розвитку економічного простору та забезпечують його адаптацію до внутрішніх і зовнішніх викликів.

Таким чином, економічний простір постає як складна, багатофакторна система, що поєднує територіальні, функціональні та інституційні аспекти, кожен з яких відіграє важливу роль у забезпеченні сталого регіонального розвитку.

Розвиток економічного простору регіону залежить від багатьох факторів, серед яких ключову роль відіграють:

1. Інновації та технології. Впровадження новітніх технологій змінює структуру економічного простору, сприяючи появі нових галузей і бізнес-моделей.
2. Демографічні зміни. Міграційні процеси та урбанізація впливають на концентрацію економічної активності в регіонах.
3. Інфраструктура. Розвиток транспортної та цифрової інфраструктури забезпечує інтеграцію економічних суб'єктів у межах регіону.

Аналіз трансформацій економічного простору регіонів України є важливим інструментом для розуміння етапів розвитку держави, формування регіональних структур і адаптації до зовнішніх викликів. Таблиця 1 ілюструє еволюцію цих змін, починаючи з моменту здобуття незалежності у 1991 році, та відображає ключові особливості кожного етапу, включаючи вплив політичних, економічних і соціальних чинників.

Таблиця 1. Хронологія трансформацій економічного простору регіонів України (1991–2024 рр.)

Етап	Період	Ключові особливості трансформації економічного простору	Вплив ключових факторів
Перший етап: Перехід до ринкової економіки	1991–1999	Проголошення незалежності України, лібералізація економіки, приватизація, розрив зв'язків із колишніми республіками СРСР, формування регіональних диспропорцій.	Слабка законодавча база для ринкових реформ, низький рівень інноваційної активності, початок трудової міграції, слабкий розвиток транспортної мережі.
Другий етап: Інтеграція у світову економіку	2000–2007	Зростання економічної активності, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, вступ до СОТ та інтеграція у світові ринки, модернізація виробництва, початок кластеризації економічної діяльності.	Створення промислових зон у регіонах, впровадження технологій у промисловості, зростання інвестицій в інфраструктурні проекти, початок модернізації транспортної інфраструктури.

Продовження таблиці 1.

Етап	Період	Ключові особливості трансформації економічного простору	Вплив ключових факторів
Третій етап: Криза та її наслідки	2008–2013	Економічна криза, спад виробництва, зменшення доходів населення, посилення регіональних диспропорцій; активізація інноваційного розвитку окремих регіонів.	Диверсифікація економіки у промислових регіонах, скорочення інноваційних проєктів, посилення міграційних процесів.
Четвертий етап: Перерозподіл економічного простору	2014–2021	Військовий конфлікт на сході України, втрата територій (втрата частини економічного потенціалу), переорієнтація на європейські ринки, внутрішня міграція, розвиток нових економічних зв'язків, початок процесу децентралізації та підвищення ролі місцевого самоврядування, пандемія COVID-19 та її наслідки (введення локдаунів), цифровізація економіки, зростання ролі інновацій у відновленні економічного простору	Активізація IT-галузі, поширення цифрових платформ у бізнесі, значні міграційні потоки в межах країни, посилення ролі логістичних центрів.
П'ятий етап: Трансформація в умовах війни	2022–дотепер	Повномасштабне вторгнення росії на територію України, міграція населення, руйнування інфраструктури, адаптація економіки до військових реалій, акцент на відновленні регіонів, посилення міжнародної допомоги та залучення інвестицій	Воєнний стан в Україні, впровадження цифрових рішень, значна еміграція та внутрішнє переміщення, руйнування та початок відновлення територій, активізація соціальних і державних проєктів

Джерело: розроблено авторами на основі Grytsenko (2017); Yegorov *et al.* (2023); Bilorus *et al.* (2019)

Таблиця демонструє поетапний розвиток економічного простору регіонів України, враховуючи трансформаційні процеси, що відбувалися в різні періоди незалежності. Перший етап, який охоплює 1990-ті роки, характеризується перехідною економікою, приватизацією та адаптацією до ринкових умов. Вплив цих змін сприяв формуванню регіональних диспропорцій і нових моделей господарювання. Подальші роки відзначалися інтеграційними процесами, такими як розвиток торговельних зв'язків із Європейським Союзом та адаптацією економіки до глобальних трендів. Водночас економічна криза 2008 року та її наслідки створили нові виклики для регіонального розвитку, які вимагали впровадження інноваційних стратегій і реформ. Важливим етапом стала революція 2014 року, яка зумовила перерозподіл економічних потоків, переорієнтацію на європейський ринок і значний акцент на безпекових аспектах. У сучасний період, з початку повномасштабного вторгнення, економічний простір регіонів трансформується під впливом воєнного стану, необхідності відновлення інфраструктури, а також адаптації до нових реалій, включаючи інтеграцію з міжнародними партнерами. Ці етапи, попри їхню різноманітність і складність, демонструють послідовність змін, спрямованих на забезпечення стійкого економічного розвитку та інтеграцію регіонів у глобальні економічні процеси.

Важливим аспектом сучасного регіонального розвитку є формування інтегрованого економічного простору регіону. В умовах посилення глобалізації та економічної конкуренції інтеграція економічних процесів стає важливим інструментом для підвищення конкурентоспроможності регіонів, розвитку інноваційних кластерів та залучення інвестицій. Для сучасної України ці процеси набувають особливого значення, оскільки сприяють закладенню основ для відновлення регіональної економіки.

Інтеграція економічного простору регіонів створює передумови для їх стійкого розвитку, забезпечуючи ефективне використання ресурсів, модернізацію інфраструктури та покращення якості життя населення. В умовах воєнного стану це дозволяє не лише мінімізувати наслідки руйнувань, але й закласти фундамент для подальшого відродження економічної системи країни.

Інтегрований економічний простір характеризується єдністю економічних суб'єктів, узгодженням їхніх інтересів для досягнення спільних цілей, високим рівнем інфраструктурної забезпеченості, що включає розвинуті транспортні, інформаційні та соціальні мережі, а також інноваційністю, яка передбачає впровадження сучасних технологій для стимулювання економічного зростання (Melnyk, 2024). Формування інтегрованого економічного простору залежить від впливу ряду факторів (Zvarych, 2021; Hrynchyshyn, 2020):

1. Інституційних факторів:
 - Розробка та впровадження регіональних стратегій розвитку;
 - Наявність нормативно-правової бази, що сприяє інтеграції економічних процесів.
2. Економічних факторів:
 - Рівень економічної активності підприємств у регіоні;
 - Залучення інвестицій для модернізації виробництва та інфраструктури.
3. Соціальних факторів:
 - Рівень освіти та кваліфікації робочої сили;
 - Рівень довіри між економічними суб'єктами та соціальна згуртованість.
4. Технологічних факторів:
 - Розвиток цифрової інфраструктури, впровадження smart-технологій у сферу управління та економіки;
 - Формування інноваційних кластерів і технологічних парків.

Формування такого простору потребує значної уваги до розвитку інфраструктури, кластеризації, цифровізації та регіонального маркетингу.

Розвиток транспортної, логістичної та цифрової інфраструктури є базовим елементом інтеграції регіонального економічного простору. Ефективне використання інфраструктурних ресурсів забезпечує мобільність товарів, послуг і робочої сили, що сприяє підвищенню економічної активності в регіонах. Значущу роль відіграють кластерні об'єднання, які консолідують зусилля різних суб'єктів регіональної економіки, стимулюють інноваційну активність і підвищують конкурентоспроможність. Упровадження цифрових платформ для взаємодії бізнесу, влади та населення сприяє підвищенню прозорості економічних процесів і зниженню транзакційних витрат, що є невід'ємною складовою сучасної економіки. Крім того, регіональний маркетинг, спрямований на просування бренду регіону, відіграє ключову роль у залученні інвесторів і розвитку туристичної привабливості.

Формування інтегрованого економічного простору в Україні стикається з низкою викликів, серед яких нерівномірність економічного розвитку територій, дефіцит фінансових ресурсів для реалізації інфраструктурних проєктів і низький рівень цифровізації у віддалених регіонах. Проте існують значні перспективи для подолання цих проблем. Зокрема, використання міжнародного досвіду інтеграції регіональних економік, розвиток державно-приватного партнерства для фінансування інфраструктурних і соціальних проєктів, а також активізація регіональних ініціатив у відновленні економіки після воєнних дій створюють сприятливі умови для побудови цілісного економічного простору. Ці фактори у поєднанні з прогресивними стратегіями можуть забезпечити стійкий розвиток регіональної економіки в Україні.

Інтегрований економічний простір регіону передбачає гармонізацію економічних, соціальних та екологічних інтересів з урахуванням специфіки території. Перспективними напрямами формування такого простору є:

1. Розвиток кластерів. Створення галузевих і міжгалузевих кластерів сприяє інтеграції підприємств та організацій, що працюють у суміжних сферах.
2. Інфраструктурна інтеграція. Зв'язність регіону забезпечується через розвиток сучасної транспортної та логістичної мережі, яка об'єднує різні території у єдину систему.

3. Цифровізація. Використання цифрових технологій у процесах управління економічним простором створює передумови для підвищення ефективності взаємодії між його суб'єктами.

4. Екологічна складова. Інтеграція екологічних стандартів у розвиток економіки регіону сприяє формуванню сталого економічного простору.

Формування інтегрованого економічного простору регіону вимагає врахування інноваційних, інфраструктурних і соціально-економічних чинників, які забезпечують його цілісність і адаптивність до змін. Впровадження сучасних управлінських та маркетингових стратегій дозволяє підвищити конкурентоспроможність регіонів, забезпечити їхню стійкість і залучення ресурсів для сталого розвитку.

Роль маркетингових інновацій у трансформації економічного простору регіону

Трансформація економічного простору є динамічним процесом, що передбачає зміну структури, функцій і характеру взаємодії учасників. В умовах сучасної економіки цей процес зазнає значного впливу інновацій, зокрема маркетингових. Саме маркетингові інновації стають рушійною силою трансформації економічного простору, впливаючи на механізми його функціонування, модернізацію бізнес-моделей та зміцнення конкурентних позицій регіону.

Цифрові технології, такі як використання великих даних (Big Data), CRM-систем та автоматизованих платформ для аналізу й планування, забезпечують більш ефективне управління економічними процесами в регіоні. Завдяки цим технологіям суб'єкти господарювання отримують можливість оперативно адаптувати свої стратегії до змін ринкової ситуації та потреб споживачів. Інновації у комунікаціях, такі як інтерактивний маркетинг, віртуальна та доповнена реальність, трансформують взаємодію між споживачами та виробниками, створюючи нові канали обміну інформацією та формуючи унікальні клієнтські досвіди. Водночас продуктові інновації дозволяють адаптувати продукцію до змінних потреб споживачів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіональних виробників.

Маркетингові інновації відіграють ключову роль у формуванні нових бізнес-моделей, які інтегрують малий, середній і великий бізнес у єдині екосистеми. Це сприяє створенню умов для формування кластерів, які, у свою чергу, стимулюють економічну активність регіону. Завдяки застосуванню інноваційних маркетингових підходів регіони мають можливість збільшувати свою інвестиційну привабливість. Розробка ефективних стратегій на основі інновацій дозволяє покращувати репутацію регіонів як на національному, так і на міжнародному рівнях, що сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів.

Окрему увагу варто приділити розвитку локальних брендів. Маркетингові інновації стимулюють створення унікальних регіональних брендів, які формують впізнаваність регіону, підтримують його культурну ідентичність та сприяють розвитку внутрішнього туризму. Крім того, такі бренди стають своєрідними драйверами економічного зростання, залучаючи нові ринки збуту та зміцнюючи позиції місцевих виробників (Budnikovich, 2012).

Інноваційні маркетингові підходи також впливають на залучення людського капіталу до регіону. Вони сприяють створенню умов для розвитку креативних індустрій, що приваблюють талановитих і кваліфікованих працівників. Завдяки цьому регіон отримує нові можливості для розвитку, зокрема у сферах технологій, культури та підприємництва. У результаті маркетингові інновації стають не лише інструментом трансформації економічного простору, а й запорукою його сталого розвитку.

Впровадження маркетингових інновацій суттєво впливає на розвиток економічного простору регіонів України, що можна проілюструвати на прикладах Харківського ІТ-кластеру та туристичного бренду Львова.

Харківський ІТ-кластер є ключовим драйвером розвитку інформаційних технологій у регіоні, формуючи потужну інноваційну екосистему, що охоплює освітні ініціативи, підтримку стартапів, промоцію регіону на міжнародній арені, розвиток інфраструктури та інтеграцію ІТ-спільноти з місцевою владою. Цей кластер сприяє інтеграції технологічних компаній, стимулює інноваційний розвиток та залучає інвестиції. Завдяки співпраці з Офісом Реформ Харкова, кластер бере участь у проєктах цифровізації міста, таких як Smart City, що підвищує ефективність міської інфраструктури та покращує якість життя мешканців. Крім того, ІТ-індустрія створює значну кількість робочих місць (один ІТ-спеціаліст генерує близько п'яти додаткових робочих місць у суміжних галузях, що позитивно впливає на економіку регіону) (Sokolenko, 2023).

До початку повномасштабної війни у 2022 році Харківський ІТ-кластер активно розвивався, об'єднуючи понад 500 компаній та близько 50 тисяч фахівців. Його стратегія була спрямована на залучення іноземних інвестицій, зокрема з США та Канади, шляхом демонстрації мінімальних ризиків для потенційних партнерів (There is no..., 2023). З початком воєнних дій багато компаній були змушені тимчасово релокувати частину своїх команд з Харкова. Проте, навіть у цих складних умовах, спільнота зберегла єдність та продовжила активну діяльність. Це свідчить про відкритість до тих, хто готовий працювати, інвестувати та допомагати ІТ-ком'юніті (The war year..., 2022). Станом на грудень 2023 року, кількість ІТ-компаній у Харкові не лише не скоротилася, а навіть зросла до приблизно 600, а спільнота налічує близько 60 тисяч фахівців. Це свідчить про стійкість та адаптивність галузі в умовах війни (Official website of Kharkiv IT, n.d).

Попри виклики, харківська ІТ-галузь забезпечує понад 30% заявок на науково-дослідні та інноваційні проєкти, що фінансуються ЄС в рамках програми Horizon 2020. Крім того, 28% податкових надходжень від науки надходить саме з Харківщини (Raevskaya, 2024).

Таким чином, Харківський ІТ-кластер демонструє значну стійкість та здатність адаптуватися до надзвичайних умов, продовжуючи розвиватися та робити вагомий внесок у економіку регіону та країни загалом.

Індустріальні парки Львівського регіону відіграють ключову роль у стимулюванні економічного розвитку регіону, залученні інвестицій та створенні нових робочих місць. Загалом, у Львові та області функціонує 19 індустріальних парків загальною площею 484,9 га що становить 15% від загальної площі зареєстрованих індустріальних парків в Україні (State website of MEU, 2024).

Серед них особливо виділяється індустріальний парк «Формація. Сигнівка», будівництво якого розпочалося наприкінці 2023 року. Цей парк, відповідно до поставлених цілей, має стати потужною екосистемою для розвитку бізнесу, включаючи лабораторії прототипування, R&D-центри, коворкінги та бізнес-інкубатори (A large-scale..., 2023).

Інші парки, такі як «Рясне-2», «Яворівський» та «Кам'янка-Бузький», спрямовані на розвиток промислового виробництва, логістики та суміжних галузей. Їхня діяльність сприяє збільшенню зайнятості населення, зниженню трудової міграції та збалансуванню регіонального розвитку (Official website of LRPA, 2021).

Впровадження індустріальних парків також позитивно впливає на імідж Львівщини. Регіон позиціонується як привабливий для інвесторів, що підвищує його конкурентоспроможність на національному та міжнародному рівнях. Ефективні маркетингові стратегії, спрямовані на просування індустріальних парків, підвищують обізнаність про інвестиційні можливості регіону та стимулюють економічну активність.

Львів, у свою чергу, активно розвиває свій туристичний бренд, що сприяє зростанню економічної активності у сфері послуг. Розробка та реалізація стратегії туристичного брендингу міста включає створення унікального іміджу, який приваблює як вітчизняних, так і іноземних туристів. Ефективні маркетингові кампанії, спрямовані на просування культурних та історичних особливостей Львова, підвищують його конкурентоспроможність

на туристичному ринку. Це, у свою чергу, стимулює розвиток місцевого бізнесу, створення нових робочих місць та покращення інфраструктури міста.

Таким чином, впровадження маркетингових інновацій у різних регіонах України демонструє позитивний вплив на трансформацію їхнього економічного простору, сприяючи інноваційному розвитку, залученню інвестицій та підвищенню економічної активності.

Спираючись на класифікацію елементів економічного простору регіонів, запропоновану О. Захаровою, у статті наведено основні напрямки маркетингових стратегій та інновацій, які здатні забезпечити розвиток кожної складової економічного простору, а також сприяти його комплексній трансформації (таблиця 2).

Таблиця 2. Застосування маркетингових інновацій в процесі трансформації економічного простору регіону

Складові економічного простору відповідно до класифікації О.Захарової	Напрямки маркетингових стратегій	Маркетингові інновації
Бізнес-середовище	Підтримка бізнес-кластерів, створення партнерств	Цифрові платформи для підтримки малого та середнього бізнесу
Інфраструктурне забезпечення	Розвиток логістики, створення індустріальних парків	Смарт-технології для оптимізації інфраструктури
Людський капітал	Розробка програм лояльності для залучення кадрів	EdTech платформи, гейміфікація для розвитку навичок
Природно-ресурсний потенціал	Просування екологічних ініціатив, зелений маркетинг	IoT для моніторингу ресурсів, блокчейн для прозорості
Фінансовий потенціал	Пошук та обґрунтування фінансових інструментів для залучення інвестицій	Фінтех-рішення, краудфандингові платформи
Освітньо-науковий потенціал	Промоція освітніх та наукових центрів	Мережеві дослідницькі хаби, інноваційні конкурси
Культурна спадщина	Розробка туристичних брендів, креативний маркетинг	VR/AR для віртуальних турів, інтерактивні додатки
Інституційне середовище	Залучення громадських організацій до рішень	Big Data для аналізу суспільних настроїв
Зовнішньоекономічний потенціал	Експортно-орієнтовані стратегії, міжнародний маркетинг	Інструменти аналізу ринків, цифрові кампанії B2B

Джерело: розроблено авторами на основі Zakharova (2023)

Наведена таблиця структурно розкриває взаємозв'язок між елементами економічного простору регіону та маркетинговими стратегіями й інноваціями, які можуть бути застосовані для їхньої оптимізації. Наприклад, розвиток бізнес-середовища передбачає впровадження digital-маркетингу та CRM-систем, які підвищують ефективність взаємодії між підприємствами. Прикладом впровадження маркетингових інновацій на рівні бізнес-середовища є ТК МТВ – The King Mountain Bike, що поєднує використання digital-маркетингу, платформ для онлайн-продажів і створення ком'юніті велосипедистів. ТК МТВ – це перша італійська платформа, яка дозволяє планувати, організувати та ділитися власним досвідом у світі маунтинбайку. Завдяки інноваційному порталу, що створений для формування синергії між попитом і пропозицією, між професіоналами та райдерами, ТК підтримує місцеві ініціативи, сприяючи розвитку економічного простору. Платформа об'єднує бізнеси та надає інструменти для ефективного територіального маркетингу (Territorial Marketing..., 2024).

В Україні подібним чином діє Львівський ІТ Кластер, що впроваджує CRM-системи для об'єднання локальних підприємств і залучення інвестицій. Львівський ІТ Кластер

фокусується на розвитку ІТ-індустрії у Львові, просуваючи місто як глобальний центр ІТ-технологій. Завдяки таким ініціативам, як організація масштабних заходів (наприклад, ІТ Arena), співпраця з міжнародними брендами та впровадження освітніх програм, Кластер активно стимулює зростання локальної економіки, створення робочих місць і залучення інвестицій. Він також інвестує в розвиток інфраструктури міста, підвищуючи його конкурентоспроможність на міжнародній арені (Official website of Lviv IT Cluster, n.d.).

Обидві організації використовують сучасні цифрові рішення для досягнення своїх цілей, водночас їхній вплив на економіку відрізняється за масштабом: Львівський ІТ Кластер формує значні зміни на макроекономічному рівні через розвиток ІТ-індустрії, тоді як ТК МТВ концентрується на підтримці локального бізнесу в туристичному сегменті. Вони є прикладами успішного поєднання маркетингових інновацій і територіального розвитку, що сприяє економічному зростанню регіонів.

Інфраструктурне забезпечення включає використання технологій розумного міста (Smart City) та мобільних додатків для підвищення рівня послуг. В Україні прикладом є впровадження технологій розумного міста у Львові через проект Lviv Smart City, який охоплює цифровізацію транспортних, комунальних та освітніх послуг. За кордоном можна згадати Барселону, яка активно використовує ІоТ (Інтернет речей) для підвищення енергоефективності, оптимізації транспорту і залучення інвесторів через технології Smart City. Барселона займає лідерську позицію за кількістю ІоТ-пристроїв, серед яких сенсори наповнення сміттєвих контейнерів, що дозволяють оптимізувати процес вивезення відходів. У міських парках впроваджено технологію дистанційного контролю зрошення та витрат води, що збільшило економію води на 25%, заощадивши приблизно \$555 тис. на рік. Також місто побудувало розумну систему управління дорожнім рухом і парковками, систему розумного освітлення (Shvetsova, 2024).

Людський капітал акцентує увагу на освітніх програмах, які використовують технології доповненої реальності та інтерактивного навчання для розвитку компетенцій. Прикладом освітніх програм із використанням технологій доповненої реальності в Україні є платформа EdPro, яка створює інноваційні освітні рішення з VR/AR для шкіл. Іноземним прикладом є Skillshare – онлайн-платформа, що інтегрує інтерактивне навчання для розвитку професійних компетенцій. Культурна спадщина та зовнішньоекономічний потенціал значною мірою залежать від стратегій брендингу регіону, інтеграції національної спадщини у сучасні маркетингові комунікації та формування позитивного іміджу регіону на глобальному рівні.

Таким чином, таблиця 2 демонструє можливості використання маркетингових стратегій та інновацій задля забезпечення сталого розвитку економічного простору регіонів України. Вона підкреслює важливість інтеграції інноваційних рішень у маркетингову діяльність для стимулювання економічної активності, підвищення конкурентоспроможності регіонів і створення сприятливих умов для їхньої трансформації.

Висновки

У статті досліджено вплив маркетингових інновацій на трансформацію економічного простору регіону, визначено основні чинники, що сприяють активізації інноваційних процесів у маркетинговій діяльності. Визначено, що інтеграція сучасних маркетингових інструментів, таких як цифрові платформи, персоналізовані комунікації та штучний інтелект, сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіонів, активізації кластерного розвитку та посиленню співпраці між суб'єктами господарювання.

Особливу увагу приділено необхідності адаптації маркетингових стратегій до змін бізнес-середовища в умовах цифровізації та глобальних викликів. Встановлено, що успішне впровадження інноваційних маркетингових технологій потребує тісної взаємодії між регіональними підприємствами, органами державної влади та освітніми установами.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні практичних аспектів інтеграції інноваційних маркетингових технологій у діяльність малого та середнього бізнесу, аналізі економічних ефектів від впровадження маркетингових інновацій у галузеві кластери, а також у розробці рекомендацій щодо вдосконалення державної підтримки маркетингових ініціатив. Особливу увагу слід приділити вивченню ролі інновацій у формуванні екологічно сталого економічного простору регіону, що забезпечить інтеграцію екологічних, соціальних та економічних пріоритетів у процесі його трансформації.

Подяки

Немає.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

- [1] A large-scale industrial park “Formation. Sygnivka” will be built in Lviv (2023). *Economic truth*. Retrieved from <https://epravda.com.ua/publications/2023/11/01/706025/> [in Ukrainian].
- [2] Bazylyuk, V.B., & Bezpalko, I.R. (2017). Theoretical basis of structuring of institutional impacts on spatial feature. *Economy and society*, 13, 176-179. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/29.pdf [in Ukrainian].
- [3] Bilorus, O.H., Vlasov, V.I., Hrytsenko, A.A., Yefymenko, T.I., & Zveryakov, M.I. (2019). Integration of Ukraine into the global socio-economic space. State Institution “Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine”, National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of Demography and Social Research named after M.V. Ptukh, State Educational and Scientific Institution “Academy of Financial Management”. Kyiv: KNEU.
- [4] Budnikevich, I. (2012). *Municipal marketing: Theory, methodology, practice*. IRD NAS of Ukraine. Chernivtsi: Chernivtsi National University.
- [5] Esmanov, O., Shtyka, Y., & Lynnyk, M. (2024). Strategies for innovative development of territories and smart specialization: Essence, features. *Digital economy and economic security*, 3(12), 13-18. DOI: 10.32782/dees.12-3 [in Ukrainian].
- [6] Grytsenko, A.A. (2017). Logical and historical bases of cardinal economic changes and transition to reconstructive development. *Ekonomika Ukrainy - Economy of Ukraine*, 5-6, 39-57. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_5-6_6 [in Ukrainian].
- [7] Grytsenko, A.A. (Ed.). (2024). *Economic contradictions between globalization and localization: Forms of movement and resolution*. National Academy of Sciences of Ukraine, SO “Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine”, State Educational and Scientific Institution “Academy of Financial Management”. Kyiv [in Ukrainian].
- [8] Hrynchyshyn, I. (2020). Socio-economic differentiation of territorial communities in the context of forming a new paradigm of regional development. *Economy and Society*, 22. DOI: 10.32782/2524-0072/2020-22-61 [in Ukrainian].
- [9] Kolesnyk, M., Kasianova, N., & Chernyshova, T. (2022). Marketing strategy as a factor of innovation infrastructure development. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 7, 155-162. DOI: 10.36887/2415-8453-2022-3-21 [in Ukrainian].
- [10] Kolomytseva, O., & Vasylychenko, L. (2023). Peculiarities of the development of economic space of the regions in modern conditions. *Economic Bulletin of Cherkasy State Technological University*, 24(3), 5-15. DOI: 10.24025/2306-4420.70.2023.297116.
- [11] Kolomytseva, O.V. (2010). *Strategy of structural changes in the economy of regions: Methodology and practice*. NAS of Ukraine, Council for the Study of Productive Forces of Ukraine, Cherkasy State Technological University. Cherkasy: Brama-Ukraine [in Ukrainian].
- [12] Melnychenko, G.M., & Bilous, S.P. (2020). Innovative development of the region as a component of the overall strategy of national development. *Scientific notes of the V.I. Vernadsky TNU. Series: Economics and Management*, 31(70), 1, 170-174. DOI: 10.32838/2523-4803/70-1-29 [in Ukrainian].

- [13] Melnyk, M., Leshchukh, I., & Chaykovsky, V. (2024). Problems and tools of forming an integrated economic space of Ukraine in conditions of war and post-war reconstruction. *Academic visions*, 30, 1-16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10977761>. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1033/930> [in Ukrainian].
- [14] Melnyk, M., Leshchukh, I., & Tymkiv, D. (2024). Spatial planning as a tool for the formation of the integrated economic space of Ukraine in the conditions of post-war reconstruction. *Galician Economic Journal*, 89(4), 19-27. DOI: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.04.019 [in Ukrainian].
- [15] Official website of Kharkiv IT Cluster. Retrieved from <https://it-kharkiv.com/> [in Ukrainian].
- [16] Official website of Lviv IT Cluster. Retrieved from <https://itcluster.lviv.ua/> [in Ukrainian].
- [17] Official website of Lviv Regional Public Administration (2021). Retrieved from <https://old.loda.gov.ua/news?id=62580&utm> [in Ukrainian].
- [18] Otero-Ortega, A., & Otero-Romero, A.M. (2021). Marketing as a strategy for urban and regional development. *Nexo Scientific Journal*, 34(05), 64-74. DOI: 10.5377/nexo.v34i05.13110.
- [19] Raevskaya, A. (2024). The IT industry loses 2 billion UAH every month. The head of the Kharkiv IT Cluster told what problems the industry faces. Retrieved from <https://mc.today/uk/it-industriya-shhomisyatsya-vtrachaye-2-mlrd-grn-ochilnitsya-kharkiv-it-cluster-rozpovila-z-yakimi-problemami-stikayetsya-galuz/> [in Ukrainian].
- [20] Shvetsova, A. (2024). Digitalization, IT systems, number of cameras or convenient services: What exactly makes an ordinary city smart? Retrieved from <https://sib.com.ua/sib-1-130-2024/it-sistema.html?> [in Ukrainian].
- [21] Sokolenko, D. (2023) Overview of Kharkiv as a promising IT city of Ukraine. Retrieved from <https://ucluster.org/blog/2020/06/kharkiv-perspektyvne-it-misto/> [in Ukrainian].
- [22] State website of Ministry of Economy of Ukraine (2024). List of industrial parks included in the register of industrial parks. Retrieved from <https://me.gov.ua/view/63d743c9-1f74-4407-9d5b-59cd31441f2e> [in Ukrainian].
- [23] Territorial marketing: The importance of promoting local identities and attractions (28.02.2024). Retrieved from <https://2meet2biz.com/en/news/142> [in Ukrainian].
- [24] The war year of Kharkiv in cluster ecosystem: Achievements and plans (2022). Kharkiv IT Cluster. Retrieved from <https://it-kharkiv.com/voyennyj-rik-ekosystemy-kharkiv-it-cluster/> [in Ukrainian].
- [25] “There is no Ukrainian IT without Kharkiv.” Director of Kharkiv IT Cluster - about the results of 2022, booking IT workers, VAT exemption and protection of the interests of the industry (2023). Retrieved from <https://dou.ua/lenta/interviews/kharkiv-it-cluster-2022/> [in Ukrainian].
- [26] Tomashuk, I., & Tomashuk, I. (2023). Strategic foundations of innovative development of territorial communities. *Economy and society*, 57. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-57-81 [in Ukrainian].
- [27] Yegorov I., Kindzerskyj, Yu. (Eds.). (2023). Evaluation of innovative development and structural transformations in Ukraine’s economy. National Academy of Sciences of Ukraine, SI “Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine” [in Ukrainian].
- [28] Zakharova, O. (2023). Development of economic space of regions as a condition for rapid recovery of the economy of Ukraine in the post-war period. *Economic Bulletin of Cherkasy State Technological University*, 24(4), 78-88. DOI: 10.62660/ebcstu/4.2023.78.
- [29] Zhalilo, Ya., Bahur, N., Golovka, A. et al. (2023). *Territorially oriented mechanisms for stimulating investments in the post-war reconstruction of Ukraine*. Ya. Zhalilo (Ed.). Kyiv: NISD. DOI: 10.53679/NISS-analytrep.2023.09 [in Ukrainian].
- [30] Zvarych, I.T., & Zvarych, O.I. (2021). Institutional principles of economic development of Ukrainian regions in the light of formation of innovation systems. *Entrepreneurship and Innovation*. 26-31. DOI: 10.37320/2415-3583/16.4 [in Ukrainian].